

Balogh Kálmán és Lukács Miklós Cimbalomduója

Kedves Ünneplő Közönség!

Óriási megtiszteltetés számomra, hogy két olyan kiváló muzsikust mutathatok be önöknek, akik újraértelmezték és a tőkélyre vitték egy 19. század végi magyar innovációból megszületett hangszerben, a pedálos hangversenycimbalomban rejlő lehetőségeket. Balogh Kálmán és Lukács Miklós tehetségének és kreativitásának köszönhetően ismét világhírré tehet szert Schunda Vencel József hangszere, amely a Monarchia korában egyszer már meghódította a világot.

Ahogy a 20. század közepén Rácz Aladár a komolyzene számára fedezte fel a cimbalmot, úgy Balogh Kálmán a népzene és a népzenei alapú improvizációk, Lukács Miklós pedig a dzsessz műfaj számára. Közös repertoárjukban tehát két egészen különleges, egyedülálló tudás és játékmód összegződik. A kölcsönös inspiráció olyan energiákat szabadít fel, amivel a hangszerjáték lehetőségeinek határait érik el. Mindketten komolyzenei képzésben részesültek, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán diplomáztak (Balogh Kálmán 1980-ban-ban, Lukács Miklós 1999-ban), ennek köszönhetően egyébként a kortárs komolyzene interpretálásában is a legjobbak közé tartoznak. Lukács Miklós pl. a világhírű kortárs magyar zeneszerző Eötvös Péter műveinek kizárólagos tolmácsolója.

Kettejük együttműködésének alapja tehát a zeneakadémiai stúdiumok, a tökéletes hangszerismeret, a rendkívüli tehetség, és nem utolsósorban a kiemelkedő technikai felkészültség. Személyes véleményem szerint óriási szerencsénk, hogy kortársak ők, így fültanúi lehetünk kettejük érzékeny, lélekkel teli, virtuóz együttműzikálásnak, kezük nyomán a cimbalomjáték újjászületésének.

Nem tudok ellenállni a kísértésnek, hogy néhány szót szóljak a magyar pedálos hangversenycimbalomról, amely 1874-ben hosszú évek kutató és fejlesztő munkájának eredményeképpen Schunda Vencel József budapesti hangszergyárában készült el. Néhány éven belül már az egész európai arisztokrácia azért versengett, hogy hallhassa a csodahangszert. 1890-ben a Nemzeti Zenedében Allaga Géza irányításával indult meg a cimbalomoktatás, nem sokkal később pedig Magyar Királyi Zeneakadémián is megnyitotta kapuit a cimbalom tanszék. A „nemzet csalogánya”, Blaha Lujza is beleszeretett a hangjába és előszeretettel énekelt cimbalomkísérettel. A 20. század elején közkedvelt hangszer volt ez egész magyar társadalomban, kiváltképp a polgári családok körében, melyekben főleg a leánygyermekeket taníttatták előszeretettel a magyar zongorának is nevezett cimbalmon játszani. A cimbalommal kapcsolatban végezetül had idézzem Liszt Ferenc szavait, aki ekképpen méltatta a feltalálót. „Ön a cimbalommal szemben azt az epochális érdemet vívta ki, amit Erard a hárfával. Mind a ketten két ősi hangszert ragadtak ki az évezredek pongyolaságából, és megadták neki a szalon-, hangverseny- és zenekari képességet. A magyar nemzet és a magyar zeneirodalom örök hálára van ön iránt kötelezve; üdvözlöm önt a magyar zeneművészet nevében.” így vált tehát maga a hangszer a nemzet kincsévé, mindannyiunk örökségévé, aminek nimbuszát, az alkotók eredeti ambícióit, szellemiségét mindig is csak a legjobbak, a széles látókörű, művelt és nyitott muzsikusként voltak képesek ébren tartani, illetve megújítani.

Lukács Miklós és Balogh Kálmán, az életükben és zenei pályafutásukban fellelhető sok párhuzam ellenére csak 2009-ben kezdtek közös munkába, ennek gyümölcse volt a négykezes cimbalomra című lemez. Korszakalkotónak nevezhetjük ezt az albumot, ha úgy tetszik

epochálisnak, mivel ezelőtt soha nem tapasztalt módon a műfaji korlátokat könnyed természetességgel átlépve, egymást kölcsönösen inspirálva, a hangszerben rejlő lehetőségeket maximálisan kiaknázva teremtettek egyedi és teljesen újszerű hangzásvilágot. A lemez anyagát számos sikeres koncerten mutatták be itthon és külföldön egyaránt. Az idén tavasszal megjelent, Összehangolva című második albumukat a Pesti Vigadóban a Tavaszi Fesztivál programsoroza-tának részeként teltházás, nagyszerű koncerten mutatták be. A lemez azonnal bekerült a közel 50 európai rádiós újságíró játszási adatait összegző World Music Charts Europe legjobbjai közé. A következő mérföldkövet a cimbalomduó sikerében az jelentette, hogy a nemzetközi grémium döntése alapján 1300 pályázó zenekar közül válogatták be őket azok közé, akik a 2015-ös World Music Expo hivatalos fellépői lesznek. A több mint 90 országból érkező, közel 3000 zeneipari szakember részvételével zajló zenei vásárnak a WOMEX-nek idén Budapest ad otthont.

A cimbalom sorsa mindig is elsősorban a rajta játszó muzsikusokon múlt. Nagyon ritkán születnek olyan tehetségek, akikben a hangszerkezelés megfelelő virtuozitása, olyan képességekkel párosul, amivel nemzetközi viszonylatban is maradandó hatással tudnak lenni a zenei vérkeringésre és hangszerük jövőjére. Lukács Miklós és Balogh Kálmán kétségkívül ilyen muzsikusok, akik képesek új fejezetet nyitni egy csaknem másfél évszázados hangszer hungarikum, a pedálos hangversenycimbalom történetében.

Szeretettel gratulálok a kitüntetetteknek és köszönöm az Önök megtisztelő figyelmét.

Liber Endre